

© De Vierklank

Droeveige molenrestanten onder de rook van de stad Utrecht

door Henk van de Bunt

Zaterdag 8 mei werd de jaarlijkse Nationale Molendag gehouden. Volgens de laatste molenaar van molen de Geesina aan de Ruigenhoeksedijk in Groenekan een goede reden weer eens aandacht te besteden aan het (tanende) windmolenbestand in Nederland en in het bijzonder in de provincie Utrecht.

De redactie werd benaderd door Dick Schuurman; de laatste molenaar van de Geesina. Hij overhandigde een brief, gericht aan de stichting die het belang van de Utrechtse windmolens behartigt. In die brief stelt hij de gang van zaken aan de kaak, waardoor de molen Geesina in Groenekan wordt gedegradeerd tot een in mos verpakte ruïne die wacht op betere tijden. Wij ontmoeten elkaar op de omloop van de molen Rijn en Zon aan de Adelaarstraat in Utrecht. Want de liefde voor het molenaarsvak is Schuurman nooit kwijt geraakt. Daarom zet hij zich nog meer dan eens in - in dit geval samen met z'n dochter Eva - ; bijvoorbeeld als vrijwilliger. Deze zaterdag ontvangt hij bezoekers in en op deze molen, waarin op straatniveau een biologische slagerij is gehuisvest. De molen draait nog regelmatig en maalt ook af en toe.

Geesina

Dick Schuurman vertelt dat de korenmolen aan de Ruigenhoeksedijk is vernoemd naar zijn Oma Geesina, vanwege haar bijdrage in 1940 die zij uit haar huishoudpot had gespaard. Van 1911 tot 1998, is deze molen in het bezit van zijn familie geweest. Omdat het voor zijn vader Gerrit Schuurman ondoenlijk werd om uit eigen middelen het noodzakelijke onderhoud uit te blijven voeren en de molen toe was aan een complete restauratie van slechte onderdelen, werd aan het einde van de vorige eeuw contact gezocht met het voormalige gemeentebestuur van Maartensdijk. Gerrit Schuurman overleed in 1997 en het jaar daarop, werd de molen, mede door bemiddeling van de stichting 'Het Groenekans Landschap' en door persoonlijke inzet van de toenmalige burgemeester van Maartensdijk, voor een symbolisch bedrag overgedragen aan de stichting 'De Utrechtse Molen'. Uitgangspunt van de familie Schuurman was, dat hiermee in ieder geval het voortbestaan gewaarborgd zou zijn. Bij de feestelijke overdracht wist de voorzitter van de stichting te melden dat de molen in een tijdsbestek van slechts 9 weken weer geheel in oude glorie gerestaureerd zou zijn. Een technisch adviseur en kenner van molenrestauraties, verbeterde de voorzitter door te stellen dat uitgegaan moest worden van 9 maanden tot een jaar. Geen van de partijen kon zich voorstellen dat deze restauratie meer dan 9 jaar later nog niet gerealiseerd zou zijn.

Startsein

Op 9 september 2000 werd volgens Schuurman toch het startsein gegeven. De restauratie kwam op gang in de vorm van gedeeltelijke sloop zoals het verwijderen van de kap en de balustrade (stelling). Men begon met het aanpakken van het metselwerk, met een ongewenst resultaat. Eind 2001 werd de restauratie aan de molen stilgelegd. Als oorzaak werd genoemd de tegenvallende staat van de molen en een vorige restauratie die niet goed zou zijn uitgevoerd. Dick Schuurman treft de kritiek over het niet goed verlopen van voorgaande restauraties als een slag in het gezicht. De wetenschap dat zijn vader in 1967 uit eigen middelen bijna 50% aan de totale restauratiekosten heeft geïnvesteerd en daarna met een jaarlijks exploitatietekort werd opgezaagd krenkt hem zeer. Ook hernieuwde onderzoeken meldden onvolledigheden in voorgaande restauraties, maar Schuurman vindt dat deze conclusies te gemakkelijk zijn getrokken en elke feitelijkheid missen. De middelen die zijn vader vanuit bedrijfskapitaal ten dienste stonden waren beperkt. In die wetenschap grieft het

hem zeer dat later in een krantenartikel werd gemeld, dat Schuurman onvoldoende zijn best had gedaan om de molen in goede staat te houden. Wetend dat het grootste deel van dit onderhoud voor eigen rekening werd uitgevoerd, mag gesteld worden dat zijn vader zijn uiterste best heeft gedaan om de molen voor het nageslacht te behouden.

Dalende inkomsten

Vanaf de restauratie, in 1967/68, was Dick Schuurman de molenaar van de Geesina onder verantwoording van zijn vader Gerrit Schuurman. In de praktijk kwam het er op neer dat zijn vader de bedrijfsvoering van zijn veevoederbedrijf voerde. Hij deed dit samen met twee andere zonen. Dick Schuurman had de taak als molenaar het graan tot meel te malen voor de bakkerij of mengvoer te malen dat diende als veevoeder. Hij voerde het windmolenvak enige jaren fulltime uit, maar bouwend aan een gezin constateerde hij dat je letterlijk 'niet van de wind kunt leven' en ging hij omstreeks 1970 tevens 'extern' werken. Het molenaarsvak werd nog wel in deeltijd uitgevoerd. Toen hij zijn militaire dienstplicht vervulde besloot zijn vader om het omslachtige maalwerk bedrijfsmatig tot een minimum te beperken en over te gaan op fabrieksmeel. De molen werd t.b.v. kleinere partijen nog wel gebruikt, maar was bedrijfsmatig gezien geen onmisbare factor meer. Dalende inkomsten door een sterke afname van het aantal agrarische bedrijven en bakkerijen, in het werkgebied van de Firma Gebroeders Schuurman, leidde er omstreeks 1976 toe dat het veevoederbedrijf gesloten werd. De familie Schuurman verhuisde naar De Bilt en alleen broer Jan bleef in de woning onder de molen wonen. Van een bedrijfsmatige functie was helaas geen sprake meer. Doordat er bij zijn vader na zijn pensionering de ziekte reuma werd geconstateerd, kwam er van de verwachting dat vader meer tijd aan zijn molen zou kunnen besteden niets meer terecht.

Minder maaldagen

De maaldagen werden beperkt tot de vrije zaterdagen. Het onderhoud op de zaterdagen vergde echter zoveel tijd dat er weinig tijd overbleef om de wieken te laten draaien. Vooral het houten hekwerk van de wieken had erg te lijden onder storm en weersinvloeden. De situatie werd zodanig dat tijdens het draaien gevaar voor de omgeving zou kunnen ontstaan. Dit resulteerde omstreeks 1985 in het besluit om het wiekenkruis definitief stil te leggen. Ten behoeve van een video-opname heeft de molen desondanks in 1986 nog een paar keer gedraaid. Vanaf dat jaar is het verval versneld ingetreden.

In maart 2010 werd Schuurman door een bevriende molenaar op de hoogte gesteld van de plannen die men heeft met korenmolen Geesina. Op de site van het Utrechts Landschap is te lezen: 'In 2009 is besloten dat de molen niet meer draaivaardig zal worden gerestaureerd. De reden is dat de ligging van de molen erg benepen is, dat er slechts zeer beperkt bezoekers kunnen worden ontvangen en dat de totale restauratiekosten meer dan 1.000.000 euro bedragen. De molenromp en het nog aanwezige gaande werk zullen in 2010 worden geconsolideerd, de vloeren en trappen hersteld en de romp zal worden voorzien van een nieuw dak. Op het voorterrein zullen de roeden onder een afdak tentoon worden gesteld'.

Pech

De Geesina wordt achtervolgd door pech. Niemand kon bevroeden dat een degelijke stichting als de Utrechtse Molen, failliet zou gaan, waardoor restauratie van de Geesina werd uitgesteld. Overdracht aan de stichting het Utrechts Landschap, heeft in de situatie geen verbetering gebracht. Deze stichting heeft tot op heden nimmer enige beweging gemaakt om werkelijk tot herstel te komen. Als de familie bij de overdracht in 1998, had geweten wat nu met de molen dreigt te gebeuren, had zij nimmer meegewerkt aan een overdracht. Vanuit de gedachte dat het onderbrengen in een stichting de toekomst van de molen zou waarborgen, heeft de familie Schuurman besloten om mee te werken aan een symbolische overdracht.

Het vernemen van een besluit via de site van het Utrechts Landschap om de molen als een bouwval te laten voor wat zij is, is voor Dick Schuurman en zijn familie onverteerbaar. Het excuus als zou de ligging van de molen erg benepen zijn, is erg gezocht en onjuist, omdat de directe bebouwing rond de molen nagenoeg hetzelfde is als halverwege vorige eeuw. Toen werd er gerept van een goede biotoop en prima ligging in een open landschap. De huidige romp valt inderdaad minder op dan voorheen toen er nog wieken aan de molen zaten, maar dat moet dan ook juist een reden zijn om de kap en het wiekenkruis terug te plaatsen. De familie Schuurman staat nu met lege handen en moet vol ergernis toezien hoe met het familie-erfgoed wordt omgegaan. Uiteraard blijft er hoop dat er ooit nog verandering komt in deze situatie. Dick Schuurman doet een dringend beroep op het Utrechts Landschap om terug te komen op haar besluit en de molen conform het uitgangspunt van de overdracht in 1998, te restaureren tot een fraai bakken in het polderlandschap. Voor mensen die zich de Geesina met haar majestueuze wiekslag herinneren in dit polderlandschap onder de rook van de stad Utrecht, is restauratie een noodzakelijk gegeven.

HvdBGeesina 1985.jpg
Molen Geesina anno 1985.

HvdBDicken Eva.jpg
Dick en Eva Schuurman op de omloop van de molen Rijn en Zon aan de Adelaarstraat in Utrecht. De liefde voor het molenaarsvak is Schuurman nooit kwijt geraakt. De molen draait nog regelmatig en maalt ook af en toe.

HvdBmolenrestanten.jpg
Droevige molenrestanten aan de Ruigenhoeksedijk in Groenekan.